УДК 616.314-002-085-053.7

DOI: <https://doi.org/10.22141/ogh.2.3.2021.240725>Мазур І.П.^{1,2}, Левченко А.-О.Ю.^{1,2}¹Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика, м. Київ, Україна²ГО «Асоціація стоматологів України», м. Київ, Україна

Організація державної стоматологічної служби в Україні: історіографічний аналіз

Резюме. Актуальність. Історична хронологія побудови державної системи організації стоматологічної служби України розкриває перші кроки створення та подальшого розвитку стоматології як невід'ємної складової наукової і клінічної медицини. У 1920 році в Україні запроваджено принципово нову організаційно-економічну модель стоматологічної допомоги з державним фінансуванням, що передбачала охоплення всього населення держави. Багаторічна історія є найкращим підґрунтям для аналізу пройденого еволюційного шляху розвитку стоматологічної служби в Україні. **Мета дослідження** — вивчення історіографії становлення стоматології як самостійної дисципліни наукової та клінічної медицини, організації державної стоматологічної служби в Україні за результатами дослідження архівних матеріалів нормативно-правових документів. **Матеріали та методи.** Були вивчені та проаналізовані матеріали основних архівних документів Центрального державного історичного архіву України в м. Києві за період 1919–1920 років. Матеріалами дослідження були основні нормативно-правові документи, що регулювали зуболікарську допомогу: наказ НКОЗ УРСР № 3 від 5 квітня 1920 р. «Про організацію зуболікарських секцій при губернських відділах охорони здоров'я»; наказ НКОЗ УРСР № 4 від 10 квітня 1920 р. «Про організацію державної зуболікарської допомоги»; інструкція до параграфу 2 наказу НКОЗ УРСР № 4 від 10 квітня 1920 р. «Про державну зуболікарську допомогу»; інструкція «З питань щодо постанови зуболікування в державних амбулаторіях», затверджена НКОЗ УРСР від 13 квітня 1920 р.; План організації зуболікувальної допомоги для населення України, затверджений НКОЗ УРСР 26 червня 1920 р. Методи дослідження — історичний, що передбачає вивчення утворення, формування та розвитку об'єктів у хронологічній послідовності; історико-критичний, що передбачає вилучення з історичних джерел вродливої інформації, реконструкцію історичних фактів із метою вивчення події своєї історії. **Результати.** На підставі архівних матеріалів нормативно-правових документів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України в м. Києві було проведено історико-критичний аналіз створення державної системи організації стоматологічної служби України за період 1919–1920 років. Затверджені НКОЗ України накази, розпорядження та інструкції розкривають перші кроки побудови та запровадження нової організаційно-економічної моделі надання стоматологічної допомоги. Створена система охорони здоров'я ґрунтувалася на забезпеченні державною соціальною медичною стоматологічною допомогою кожному громадянину України. **Висновки.** Історіографічний аналіз нормативно-правових документів розкриває становлення стоматології як невід'ємної складової висококваліфікованої медичної допомоги. Запроваджена нова організаційно-економічна модель надання соціальної стоматологічної допомоги населенню України будувалася на засадах безоплатності, доступності, кваліфікованості, комплексності та профілактики стоматологічних захворювань. Стоматологічна допомога населенню України передбачала побудову мережевої системи державних амбулаторно-поліклінічних закладів, стоматологічних відділень у складі багатопрофільних поліклінік, стоматологічних відділень та кабінетів в лікарнях, які були підпорядковані губернським

© «Oral and General Health», 2021

© Видавець Заславський О.Ю. / Publisher Zaslavsky O.Yu., 2021

Для кореспонденції: Мазур Ірина Петрівна, доктор медичних наук, професор кафедри стоматології, Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика, вул. Дорогожичська, 9, м. Київ, 04112, Україна; факс: (044) 486-00-22; e-mail: irina.p.mazur@gmail.com; контактний тел.: +38 (050) 583-87-59.For correspondence: Iryna Mazur, DM, Professor, Department of Dentistry, Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Dorohozhytska st., 9, Kyiv, 04112, Ukraine; fax: (044) 486-00-22; e-mail: irina.p.mazur@gmail.com; phone +38 (050) 583-87-59.

Full list of authors information is available at the end of the article.

одонтологічним підвідділам та Народному комісаріату охорони здоров'я України. Нова модель державного регулювання ґрунтувалася на плануванні та контролі надання соціальної стоматологічної допомоги на засадах державного фінансування. Головними завданнями створеної системи охорони здоров'я було запровадження організаційних заходів, спрямованих на масове охоплення безкоштовною зуболікувальною та зуботехнічною допомогою громадян України. Важливим напрямком стоматологічної допомоги було створення шкільних кабінетів для проведення профілактичних заходів стоматологічних захворювань порожнини рота в організованих дитячих колективах.

Ключові слова: історіографія стоматологічної служби України; нормативно-правові документи, аналіз архівних документів; накази Народного комісаріату охорони здоров'я України

Вступ

З організацією Народного комісаріату охорони здоров'я Української Радянської Соціалістичної Республіки (НКОЗ УРСР) в лютому 1919 року розпочинається розбудова державної соціальної медицини, спрямованої на масове охоплення населення медичною допомогою. Охорона здоров'я забезпечувалась державним фінансуванням із метою ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. Державне регулювання системи охорони здоров'я торкнулось зуболікарської допомоги, попит на яку був значним, але доступна дана допомога була лише для заможних верств населення. На початку XX століття приватні зуболікарські школи не забезпечували державу достатньою кількістю зубних лікарів та дантистів на тлі значного зростання населення, тому майже на 97 % зуболікарську допомогу здійснювали земські лікарі та фельдшери. Стоматологічна допомога визнавалась у новій системі охорони здоров'я невід'ємною складовою медичної допомоги. У побудові нової організаційно-економічної моделі надання соціальної стоматологічної допомоги населенню України державою передбачались розбудова мережі зуболікувальних відділень й амбулаторій у складі лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я і підготовка висококваліфікованих кадрів у закладах вищої освіти.

Мета дослідження: вивчення історіографії становлення стоматології як самостійної дисципліни наукової та клінічної медицини, організації державної стоматологічної служби в Україні за результатами дослідження архівних матеріалів нормативно-правових документів.

Матеріали та методи

Вивчення та аналіз матеріалів основних архівних документів Центрального державного історичного архіву України в м. Києві за період 1919–1920 років.

Матеріали дослідження — основні нормативно-правові документи, що регулювали зуболікарську допомогу: наказ НКОЗ УРСР № 3 від 5 квітня 1920 р. «Про організацію зуболікарських секцій при губернських відділах охорони здоров'я»; наказ НКОЗ УРСР № 4 від 10 квітня 1920 р. «Про організацію державної зуболікарської допомоги»; інструкція до параграфа 2 наказу НКОЗ УРСР № 4 від 10 квітня 1920 р. «Про державну зуболікарську допомогу»; інструкція «З питань щодо постанови зуболікування в державних амбулаторіях», затверджена НКОЗ УРСР від 13 квітня 1920 р.; *План організації зуболіку-*

вальної допомоги для населення України, затверджений НКОЗ УРСР 26 червня 1920 р.

Методи дослідження — історичний, що передбачає вивчення утворення, формування та розвитку об'єктів у хронологічній послідовності; історико-критичний, що передбачає вилучення з історичних джерел вірогідної інформації, реконструкцію історичних фактів із метою вивчення подієвої історії.

Результати та їх обговорення

На підставі архівних матеріалів нормативно-правових документів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ЦДАВО) в м. Києві було проведено історико-критичний аналіз створення державної системи організації стоматологічної служби України за період 1919–1920 років. Затверджені НКОЗ України накази, розпорядження та інструкції розкривають перші кроки побудови та запровадження нової організаційно-економічної моделі надання стоматологічної допомоги. Створена система охорони здоров'я ґрунтувалася на забезпеченні державою соціальної медичної стоматологічної допомоги кожному громадянину України [7].

Державне регулювання зуболікарської допомоги в Україні запроваджене відповідно до наказу НКОЗ УРСР № 3 від 5 квітня 1920 року «Про організацію зуболікарських секцій при губернських відділах охорони здоров'я» шляхом організації зуболікарських підвідділів в усіх губерніях (областях) нашої держави (рис. 1). Головними завданнями новоутворених підвідділів були: облік і реєстр зуболікарських амбулаторій, їх кабінетів, зуботехнічних майстерень разом зі штатом зубних лікарів та техніків, розподіл зуболікарських матеріалів серед зуболікарських установ та співпраця з науково-клінічними зуболікарськими закладами [1, 6, 7].

Наступним кроком було запровадження принципу нової організаційно-економічної моделі надання стоматологічної допомоги, де було затверджено державне регулювання, планування та контроль системи надання стоматологічної допомоги Україні. Наказом НКОЗ УРСР № 4 від 10 квітня 1920 року «Про організацію державної зуболікарської допомоги» запроваджено державну стоматологічну допомогу. Основними принципами зуболікування були доступність, кваліфікованість та комплексність надання стоматологічної допомоги населенню. Під керівництвом губернських одонтологічних підвідділів та НКОЗ УРСР створено мережу державних зуболікарських амбула-

торій в усіх містах та селах України. Головним завданням системи зуболікування в той час була організація масової зуболікувальної та зуботехнічної допомоги для робітничого класу та селян, що забезпечувалась коштами держави [1, 5, 7]. Першими кроками з розбудови державного сектора зуболікарської допомоги була реорганізація приватних зуболікарських клінік у державні установи, націоналізація зуболікарського обладнання та інструментарію. НКОЗ УРСР за підписом народного комісара М.Г. Гуревича була видана роз'яснювальна інструкція до параграфа 2 наказу № 4 від 10 квітня 1920 року «Про державну зуболікарську допомогу» щодо етапів реквізиції (націоналізації) зуболікарських кабінетів та необхідного інструментарію (рис. 2). Підставою реквізиції слугували: мало задіяні зуболікарські кабінети; кабінети померлих лікарів; кабінети лікарів, які працюють на державній службі або мобілізовані на фронт, та кабінети лікарів із приватно-практикуючою діяльністю. Інструкцією передбачалося забезпечення мінімально-необхідного інвентаря, обладнання та інструментарію, призначених для зуболікарських кабінетів та кабінетів зубного техніка. Наказом було дозволено мати в зуболікарському кабінеті лише одне стоматологічне крісло та бормашину. Право на збільшення кількості медичного

обладнання одержували тільки висококваліфіковані зубні лікарі та зубні техніки [1, 4, 7].

У вирішенні першочергових завдань системи охорони здоров'я, зуболікарської допомоги держава ставила відповідні завдання перед науково-навчальними закладами щодо розробки рекомендацій з удосконалення організаційних форм управління галузю, впровадження нових, прогресивних технологій у практичну роботу лікарів.

Одонтологічний підвідділ Народного комісаріату охорони здоров'я України розглядав організаційні питання щодо нормативів облаштування кабінетів у державних амбулаторіях для подальшого зуболікарського прийому пацієнтів. Роз'яснення про організаційні заходи зуболікувальних амбулаторій було надане в інструкції, затвердженій НКОЗ УРСР 13 квітня 1920 року «З питань щодо постанови зуболікування в державних амбулаторіях» (рис. 3). Першочергово інструкція зазначила, що надання стоматологічної та зуботехнічної допомоги населенню було безкоштовним. При організації зуболікувальних амбулаторій особливу увагу приділяли облаштуванню приміщень та дотриманню певних умов для можливості проведення якісної дезінфекції, їх освітленню, вентиляції та оснащенню медичною та зуболікарською технікою

Рисунок 1. Наказ НКОЗ УРСР № 3 від 5 квітня 1920 р. «Про організацію зуболікарських секцій при губернських відділах охорони здоров'я»

Рисунок 2. Інструкція до параграфа 2 наказу НКОЗ УРСР № 4 від 10 квітня 1920 р. «Про державну зуболікарську допомогу»

та апаратами для проведення стерилізації. Із метою ефективного використання зуболікарської техніки та робочого часу лікаря організовували робочий процес у дві зміни, із тривалістю роботи до 5 годин на день. Для підвищення продуктивності лікарської праці долучали додатковий персонал. В їх обов'язки входили: суворе дотримання гігієни, стерилізація інструментарію, перев'язувального матеріалу, дезінфекція склянок після кожного прийому, загальна реєстрація хворих, допомога лікарям під час прийому. Важливим напрямом роботи лікаря було проведення санітарно-просвітницької роботи серед робітників та селян у вигляді лекцій, співбесід із питань гігієни порожнини рота та профілактики стоматологічних захворювань [1, 3, 7].

Основними принципами медичної допомоги, що задекларовані наказами НКОЗ УРСР, були масовість, безоплатність та побудова нових закладів охорони здоров'я — амбулаторій та лікарень в усіх населених пунктах України. Запропонований одонтологічним підвідділом (Штернберг) НКОЗ УРСР План організації зуболікувальної допомоги для населення України, що затверджений 26 червня 1920 року народним комісаром М.Г. Гуревичем, передбачав забезпечення доступною та висококваліфікованою стоматологічною допомогою робітничого класу

та селян (рис. 4). Залежно від кількості населення, що проживало в місті або селищі, організовувалась стоматологічна допомога в районних та шкільних амбулаторіях. Відповідно до «Плану організації зуболікувальної допомоги для населення України» стоматологічна допомога організовувалась у великих та малих містах за 3 групами. У містах 1-ї групи, де населення становило до 100 тисяч жителів, організація роботи районних та шкільних амбулаторій підпорядковувалася таким вимогам: районні амбулаторії були прикріплені до загальномедичних амбулаторій, мали окремі зуболікарські відділення для прийому хворих та працювали з урахуванням 1 крісла на 10 тисяч жителів. Шкільні амбулаторії організовувались у закладах освіти — школах або в приміщеннях поблизу, де зуболікарська допомога надавалась дітям шкільного й дошкільного віку із розрахунку 1 крісло на 2–2,5 тисячі дітей.

Міста, де населення перевищувало 100 тисяч жителів, та великі міста (Київ, Харків, Одеса, Дніпропетровськ та Миколаїв), відносили до 2-ї та 3-ї групи. Базові принципи організації надання зуболікувальної допомоги в районних та шкільних амбулаторіях двох останніх груп відповідали вимогам до 1-ї групи. Однак з урахуванням збільшеної чисельності населення додатково було дозволено відкривати зуболікувальні

Рисунок 3. Інструкція «З питань щодо постанови зуболікування в державних амбулаторіях», затверджена НКОЗ УРСР від 13 квітня 1920 р.

Рисунок 4. План організації зуболікувальної допомоги для населення України, затверджений НКОЗ УРСР 26 червня 1920 р.

заклади при центральних амбулаторіях та включати проведення шкільного і дошкільного зуболікування. Прийом хворих на одному кріслі для дитячого контингенту розраховувався на 40 тисяч жителів. Разом із тим великі міста мали спроможність відкривати ще й окремі зуболікувальні заклади та зуботехнічні лабораторії. Для забезпечення населення зубними протезами було запропоновано організацію зуботехнічних лабораторій із розрахунку 1 майстерня на 100 тис. населення [2].

Для надання високоспеціалізованої стаціонарної медичної допомоги із запальними процесами, пораненнями, травмами та пухлинами щелепно-лицевої ділянки передбачалось створення ліжкового фонду, а саме «щелепних лазаретів або відділень» у складі «хірургічних клінічних госпіталів» [7].

План організації зуболікувальної допомоги для населення України передбачав надання стоматологічної допомоги сільському населенню, що мешкало в населених пунктах, менших ніж 10 тисяч. Стоматологічні кабінети передбачалось організовувати в загальномедичних амбулаторіях, що розташовані не менше ніж за 10 кілометрів («5–6 верст»).

Головною метою зуболікарської допомоги був розвиток профілактичного напрямку роботи, про що свідчило розширення кількості шкільних амбулаторій (проведення профілактики стоматологічних захворювань шкільного і дошкільного віку); зуботехнічних лабораторій (для лікування, підготовки й відновленні зубними протезами функціональності зубів у порожнині рота) та відкриття спеціальних зуболікувальних кабінетів для психічних, сифілітичних, венеричних хворих й дітей із вадами розвитку [2].

Таким чином, починаючи з весни 1920 року в Україні запроваджено нову організаційно-економічну модель соціального зуболікування, що передбачала забезпечення усіх верств населення безкоштовною, доступною та кваліфікованою медичною стоматологічною допомогою шляхом розбудови мережі державних зуболікарських амбулаторій, підготовки висококваліфікованих кадрів. Профілактичний напрям зуболікарської допомоги забезпечувався впровадженням шкільних амбулаторій в організованих дитячих колективах.

Висновки

Результатами дослідження архівних матеріалів нормативно-правових документів організації державної стоматологічної служби в Україні за період 1919–1920 років була встановлена історична хронологія утворення, формування та розвитку стоматологічної служби. Реформування системи охорони здоров'я передбачало створення стоматології як невід'ємної складової частини висококваліфікованої медичної допомоги. У квітні 1920 року НКОЗ УРСР запровадив нову організаційно-економічну модель надання державної зуболікарської допомоги, що передбачала розбудову мережевої системи державних амбулаторно-поліклінічних закладів, стоматологічних відділень у складі багатопрофіль-

них поліклінік, стоматологічних кабінетів та щелепно-лицевих відділень у лікарнях, підпорядкованих губернським одонтологічним підвідділам та Народному комісаріату охорони здоров'я України. Розбудова закладів охорони здоров'я, надання стоматологічної допомоги населенню України забезпечувались коштом держави. Головним критерієм функціонування державних зуболікарських установ слугував принцип надання безоплатної, доступної, кваліфікованої та комплексної стоматологічної допомоги. НКОЗ УРСР була прийнята низка наказів, розпоряджень, запропоновані плани розбудови та надане роз'яснення у вигляді інструкцій, що регулювали стоматологічну службу в країні та були спрямовані на розширення та підвищення рівня надання медичної допомоги населенню. Нова модель державного регулювання ґрунтувалася на плануванні та контролі надання соціальної стоматологічної допомоги на засадах державного фінансування. Головним завданням даної системи були організаційні заходи з масового охоплення безкоштовною зуболікувальною та зуботехнічною допомогою кожного населеного пункту держави. Важливим напрямком стоматологічної допомоги була організація шкільних кабінетів для проведення профілактики стоматологічних захворювань порожнини рота в організованих дитячих колективах.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів та власної фінансової зацікавленості при підготовці даної статті.

Список літератури

1. Мазур І.П. Історичні аспекти організації стоматологічної служби в Україні. Медична газета «Здоров'я України 21 сторіччя». 2019. № 21(466). С. 36–37. <https://health-ua.com/article/44893-storichn-aspekti-organizatsi-stomatologichno-sluzhbi-v-ukrain>
2. План організації зубоврачебной помощи населению Украины. ЦДАВО України (Центр. Держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 342. Оп. 2, Спр. 103.20. «Дело № 93. Циркуляры, инструкции, приказы и образцы регистрационных карточек (одонтологическое под отделение лечебной медицины НКЗ СССР 1920 г.)». Арк. 28. Оригінал. Машинопис.
3. По вопросу постановке зубоветечения в государственных амбулаториях. ЦДАВО України (Центр. Держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 342. Оп. 2, Спр. 103.20. «Дело № 93. Циркуляры, инструкции, приказы и образцы регистрационных карточек (одонтологическое под отделение лечебной медицины НКЗ СССР 1920 г.)». Арк. 5. Копія. Машинопис.
4. Про государственную зубоветечную помощь. ЦДАВО України (Центр. Держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 342. Оп. 2, Спр. 103.20. «Дело № 93. Циркуляры, инструкции, приказы и образцы регистрационных карточек (одонтологическое под отделение лечебной медицины НКЗ СССР 1920 г.)». Оригінал. Машинопис.
5. Про организацию государственной зубоветечной помощи. ЦДАВО України (Центр. Держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 342. Оп. 2, Спр. 103.20. «Дело № 93. Циркуляры, инструкции, приказы и образцы регистрационных карточек

(одонтологическое под отделение лечебной медицины НКЗ СССР 1920 г.)». Оригінал. Машинопис.

6. Про организацию зубо врачебных секций при губернских отделах Здравоохранения. ЦДАВО України (Центр. Держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 342. Оп. 2, Спр. 103.20. «Дело № 93. Циркуляры, инструкции, приказы и образцы регистрационных карточек (одонтологическое подотделение лечебной медицины НКЗ СССР 1920 г.)». Арк. 4. Оригінал. Машинопис.

7. Українська наукова стоматологічна школа: історичні нарис. За ред. І.П. Мазур, О.В. Павленка, І.Л. Скрипник. Кривий Ріг: Поліум, 2020. 224 с. ISBN 978-966-8559-72-3. <https://library.gov.ua/ukrayinska-naukova-stomatologichna-shkola/>

Отримано/Received 02.10.2021

Рецензовано/Revised 18.10.2021

Прийнято до друку/Accepted 28.10.2021 ■

Information about authors

Iryna Mazur, MD, Professor, Department of Dentistry, Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine; e-mail: irina.p.mazur@gmail.com; phone +38 (050) 583-87-59; <https://orcid.org/0000-0001-9075-5041>.

A.-O.Y. Levchenko, Department of Dentistry, Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine; e-mail: anna.alexandra.levchenko@gmail.com

Conflicts of interests. Authors declare the absence of any conflicts of interests and their own financial interest that might be construed to influence the results or interpretation of their manuscript.

I.P. Mazur^{1,2}, A.-O.Yu. Levchenko^{1,2}

¹Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

²NGO "Ukrainian Dental Association", Kyiv, Ukraine

Organization of the state dental service in Ukraine: historiographical analysis

Abstract. Background. The historical chronology of the creation of the state system of dental care organization in Ukraine reveals the first steps of formation and further development of dentistry as an integral part of scientific and clinical medicine. In 1920, a fundamentally new organizational and economic model of dental care with state funding was introduced in Ukraine, which provided for the coverage of the entire population of the country. The long history is the best basis for the analysis of the passed evolutionary way of dental care development in Ukraine. Objective: to study the historiography of dentistry formation as an independent discipline of scientific and clinical medicine, organization of the state dental service in Ukraine based on the results of research of archival materials of normative-legal documents. **Materials and methods.** Materials of the main archival documents of the Central State Historical Archives of Ukraine in Kyiv for 1919–1920 were studied and analyzed. The materials of the study were the main normative-legal documents regulating dental care: Order of the People's Commissariat of Health of the Ukrainian SSR No. 3 dated April 5, 1920 "On the organization of dental sections at the provincial health departments"; Order of the People's Commissariat of Health of the Ukrainian SSR No. 4 dated April 10, 1920 "On the organization of state dental care"; instructions to paragraph 2 of the Order of the People's Commissariat of Health of the Ukrainian SSR No. 4 dated April 10, 1920 "On state dental care"; instruction "On the issues of the decision of dentistry in state outpatient clinics" approved by the People's Commissariat of Health of the Ukrainian SSR on April 13, 1920; "Plan for the organization of dental care provision to the population of Ukraine" approved by the People's Commissariat of Health of the Ukrainian SSR on June 26, 1920. The research methods were the historical one, which involves the study of the creation, formation and development of objects in chronological order; and historical-critical one, which involves the extraction of reliable

information from historical sources, the reconstruction of historical facts in order to study the history of events. **Results.** On the basis of archival materials of normative-legal documents of the Central State Historical Archives of Ukraine in Kyiv, a historical-critical analysis of the creation of the state system of dental service organization in Ukraine for 1919–1920 was conducted. The orders, directives and instructions approved by People's Commissariat of Health of the Ukraine reveal the first steps in building and implementing a new organizational and economic model of dental care. The created healthcare system was based on the provision of social medical dental care by the state to every citizen of Ukraine. **Conclusions.** Historiographical analysis of normative-legal documents reveals the formation of dentistry as an integral part of highly qualified medical care. The introduced new organizational and economic model of providing social dental care to the population of Ukraine was based on the principles of gratuitousness, availability, proficiency, integration and prevention of dental diseases. Dental care for the population of Ukraine included the construction of a network system of state outpatient clinics, dental departments as a part of multidisciplinary clinics, dental departments and offices in hospitals, which were subordinated to the provincial odontological subdepartments and the People's Commissariat of Health of the Ukrainian SSR. The new model of state regulation was grounded on the planning and control of the provision of social dental care on the basis of state funding. The main tasks of the created healthcare system were the introduction of organizational measures aimed at mass coverage of free dental care for the citizens of Ukraine. An important area of dental care was the creation of school offices for the prevention of dental diseases of the oral cavity in organized children's groups.

Keywords: historiography of the dental service of Ukraine; normative-legal documents; analysis of archival documents; orders of the People's Commissariat of Health of the Ukrainian SSR